

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y. ET L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DU COMITE INTERACADEMIQUE
DE BALKANOLOGIE DU CONSEIL DES ACADEMIES
DES SCIENCES ET DES ARTS DE LA R.S.F.Y. ET DE L'INSTITUT
DES ETUDES BALKANIQUES

X

BELGRADE 1979.

је како због прегледности излагања, тако и због добијања јасније слике о архајским предметима из наше земље, који сви нису обухваћени овом публикацијом.

Књига Љубише Поповића је била потребна нашој археолошкој литератури јер представља први покушај да се грчки архајски утицаји и предмети на средњем Балкану обухвате на једном месту и презентују заједно. Његово хроно-

лошко и територијално одређење набројаних грчких налаза стоји и може да послужи као ослонац у даљем раду на том питању. Ово се, међутим, не може сматрати као ауторов крајњи домет на том пољу, од кога се, као нашег врсног стручњака у овој проблематици, очекују нови и потпунији резултати.

Растко Васић

ФЛАНГИНИСОВА ШКОЛА У ВЕНЕЦИЈИ

(‘Αθανασίου ‘Ε. Καραθανάση, ‘Η. Φλαγγίνειος σχολή τῆς Βενετίας. Θεσσαλονίκη 1975)

У настојању да сачувају своје културно наслеђе Грци у Италији су оснивали педагошке установе, школе и институте. На овим проблемима грчке „дијаспоре“ у италијанским градовима посебно се ангажовао адвокат Тома Флангинис (1579—1648), пореклом са Крфа. Он је први осетио потребу оснивања једне нове грчке школе, после оне основане 1593.

Флангинисова школа у Венецији није била предмет посебног проучавања до ове свеобухватне и педантно урађене студије — ауторове докторске дисертације. Наиме, историчар грчког братства у Венецији — Јоанис Велудас и аутор монографије о Томи Флангинису — К. Д. Мердзиос нису детаљније проучавали организовање и рад ове школе и све оно што би се непосредније односило на ширење грчке писмености и културе у време грчке „дијаспоре“. Док су се ова два истраживача задовољила са неколико површних података из венецијанског државног архива и архива грчког братства у Венецији, млади историчар грчког наслеђа Атанасис Каратанасис своја истраживања заснива на широј основи, захватајући проблеме ширења грчке културе у свој њиховој сложености и обимности. Он се, пре свега, до појединости ослања на поуздане и необјављене изворе више архива и библиотека: Archivio di Stato di Venezia, Museo Civico Correr, Bi-

blioteca Nazionale Marciana, Archivio Antico dell’Università di Padova, archives de l’Institut d’études byzantines et postbyzantines de Venise.

Књига А. Каратанасиса подељена је у три дела. Први део под насловом *Оснивање и рад школе* има три поглавља. У првом поглављу *Тома Флангинис и оснивање школе*, уз исцрпне биографске податке о оснивачу, говори се о начинима и првим покушајима грчког братства и Тома Флангиниса да оснују школу, затим о Флангинисовом завештању новој школи, о дозволи венецијанског Сената за оснивање и почетак рада Флангиниона.

Друго поглавље *Организација школе* обухвата њено управно и економско устројство и тешкоће ове врсте. У трећем поглављу *Рад школе* аутор нас упознаје са учитељима, надзорницима, економима, ученицима, предавањима, педагогијом, библиотекама и верничким животом у школи.

Развитак и значај школе наслов је другог дела Каратанасисове књиге у којој говори о успону и назадовању школе, о њеном културном и просветном утицају, о предностима и недостацима у раду Флангиниона.

У прва два поглавља трећег дела књиге говори се о образовним и познатјим припадницима ове школе у току XVII и XVIII века. Посебно — треће и заврш-

но поглавље посвећено *Академији ILLESI* и њеној књижевној делатности обухвата књижевни покрет Флангиниона, посебно сараднике и њихов рад на два пенички збиркама „*Graeciae obsequia*” и „*Αυθη Εύλαβειας*”.

У Флангиниону су радили или су били ученици и људи из наших приморских области — Спиридон Жарковић, Никола Каторић (из Рисна), Марко Алексевић, Димитрије Јовић, Симеон Марковић (из Каштел Новог), Марко Радић и други.

Један од архијереја ове грчке школе — Мелетије Розас био је једно време (1681—1686) на дужно-

сти свештеника у православној цркви у Шибенику, а непуних сто година доцније из овог далматинског града у Флангинион за надзиратеља долази Макарије Богдановић (1770—1797).

У прилогу аутор говори о раду школе у XIX веку (1797—1905), наводећи и нека имена професора ове школе у том периоду.

Appendix Каратанасове књиге доноси тринаест докумената на грчком и италијанском језику, међу којима су најкарактеристичнији они који се односе на историјат Флангинисове школе.

Миодраг Стојановић

Д. Богдановић — В. Ј. Бурић — Д. Медаковић, ХИЛАНДАР
изд. Републички завод за заштиту споменика културе Србије,
Југословенска ревија, Вук Караџић, Београд, 1978, 204 стр. текста, 5 стр.
библиографије, 9 стр. индекса, 142 илустрације и репродукције у боји,
25 црно-белих, 10 вињета, 2 мапе, 3 плана.

Последњих деценија улагано је много труда и пружене су релативно велике материјалне могућности за наставак рада на изучавању Хиландара, како би се продубило оно што се већ зна и открило свету и науци у свом вековном постојању још непознато. Сазнања до којих се долазило кроз поједине етапе истраживања Хиландара, посебно научни успеси постигнути унатраг две-три деценије, презентовани су синтетички у монографији, капиталном делу о светогорском манастиру Немањина. Дело је, како се у уводној речи истиче, „намењено најширем кругу читалаца ради упознавања са том најстаријом и најбогатијом ризициом наше средњовековне културе”, али његова вредност за науку није тиме умањена.

У првом контакту са овом књигом она нас осваја својим формалним квалитетима, нарочито богатим избором веома успешних илустрација и репродукција у боји (аутор фотографије Миодраг Борђевић), које представљају истинску „свечаност” за очи. И не само то. Многе од њих овде се први пут објављују. Непосредније

упознавање са монографијом открива њезин јасно и прегледно концептиран садржај. Уз уводну реч и предговор књига је подељена на пет поглавља. У првом је дата историја Свете Горе уз историјско-географска разматрања, у следећа три историја Хиландара кроз три раздобља: у средњем веку, под турском влашћу у XVI и XVII веку, засебно у XVIII и XIX веку. Кроз ове одсеке времена материјал је изложен по истом основном принципу: поред историје обухваћена је писменост и књижевност, затим уметност подразумевајући градитељство, сликарство — зидно, иконопис, минијатуру — и примењену уметност. У последњем поглављу приказана је историографија Хиландара.

Уводну реч, подстакнуту импресијама непосредно доживљених у манастиру, подједнако одмерено и полетно написао је академик Павле Савић. На основу својих бројних научних прилога историографији Хиландара и дубоким, суштинским познавањем уметности сачуване у њему, академик Светозар Радојчић изложио је у предговору своју уопштenu критичку